

... Finanskrisen skal løses fra venstre

KRONIKEN I MORGEN
PER JØRGENSEN m.fl.
En anden vinkel på psykiatrien

også politiske beslutninger, der skal til, hvis denne og fremtidige økonomiske kriser skal bekæmpes.

SVARENE FRA regeringerne på begge sider af Atlanten har indtil nu været at vedtage storstillede hjælpepakker, der har til formål at genskabe tilliden til den finansielle sektor.

Det er også tilfældet i Danmark, hvor Folketinget på rekordtid vedtog en hjælpepakke af enorme dimensioner. Regeringen har fremhævet, at de danske pengeinstitutter selv skal bidrage til redningsplanen. Men bankernes andel rækker ikke langt. Hvis blot en middelstor bank krakker, er bankernes indskud allerede spist, og skatteyderne kommer til at hænge på resten af den samlede garanti på op til 3.000 mia.

Hvis det ikke var så alvorligt, er det næsten komisk, at den finansielle sektor, der i årtier har skreget på mindre statsindblanding, nu pludselig er stor tilhænger af statslig intervention.

Enhedslisten vendte sig som det eneste parti imod redningspakken. Dels fordi vi finder det uanstændigt, at skatteyderne skal betale tabet, efter at spekulanter og direktører i årevis har forgyldt sig selv. Dels først og fremmest fordi det efter vores mening er en helt forkert medicin.

Ligesom ved tidligere kriser forsøger man at løse problemet ved at tilføre ny kapital - og dermed genskabe tilliden til et system, som ganske enkelt ikke fortjener vores tillid.

Men i stedet for at forsøge at puste liv i en sygdomsramt spekulativ økonomi bør man tage fat om roden til problemer-

ne - nemlig den mangel på demokratisk kontrol med økonomien, som er hovedårsagen til krisen. Krisen viser jo med al tydelighed, at en ureguleret og privatiseret finanssektor ikke skaber en sund økonomisk udvikling, i hvert fald ikke set fra almindelige menneskers synsvinkel. Og derfor må krisen indvarsle en ny demokratisk regulering.

Og her er det slet ikke nok at øge tilsynet med finanssektoren, som blandt andet den danske regering har foreslået. Når vi taler om en spekulationsøkonomi, der er ti gange større end verdens samlede bruttonationalprodukt, er kontrol selvfølgelig en illusion. Det, der er brug for, er en begrænsning af spekulationens omfang. Det er nødvendigt både at få mere politisk kontrol med den finansielle sektor og at reducere dens betydning i samfundet. Alle former for skadelig spekulation skal modarbejdes, og de finansielle transaktioner skal reduceres til dem, som er nødvendige for den virkelige økonomi.

Der er ikke ét indgreb, der vil kunne løse problemerne bag den finansielle krise. En lang række værktøjer skal bruges for at få rullet de sidste årtiers nyliberalistiske udvikling tilbage. Fælles for forslagene er, at der er tale om indgreb, der på bedste socialistiske vis ruller demokratiet frem til fordel for markedskræfterne.

Nogle afgørende reformer vil være:

Kontrol med spekulation: Der skal indføres langt skarpere regler for, hvad banker må og ikke må, for at undgå skadelig og risikabel adfærd. Investeringer skal godkendes på forhånd af de relevante myndigheder for at sikre, at de har

et egentligt erhvervsmæssigt formål og ikke udgør en trussel mod den finansielle stabilitet. Risikable kreditformer som afdragsfrie lån og flekslån, bør afskaffes.

Afgift på finansielle transaktioner og valutatransaktioner: En lille afgift på valutatransaktioner - en såkaldt Tobinskat - ville være uden betydning for realøkonomiske transaktioner, men ville begrænse de transaktioner, der bygger på kortsigtet spekulation. På samme måde kunne en beskeden afgift på aktiehandel begrænse kortsigtet aktiespekulation. Sænkes hastigheden af finansielle transaktioner, og sikres det, at de i højere grad har et realøkonomisk formål, så vil deres omfang reduceres dramatisk.

Genoprettelse af et bank- og kreditvæsen under demokratisk kontrol: Krisen har vist, at den finansielle sektor er alt for vigtig til at overlade alene til private spillere. Almindelige mennesker skal ikke frygte for udviklingen i deres boligrente og opsparing på grund af bankernes spekulation. Derfor skal vi have genskabt en samfundsejet finansiell sektor, der sikrer, at almindelige mennesker kan foretage normale bankforretninger uden risiko. Dette er ikke et vidtgående krav. Indtil for ganske få år siden fandtes en statslig bank (Girobank) og fællesjede realkreditinstitutter (som Realdanmark). Men de blev som et led i dereguleringsbølgen afhændet til private.

Nyt Bretton Woods: Endelig bør der arbejdes for et nyt internationalt valutasytem, hvor forholdet mellem de enkelte landes valutaer er under demokratisk kontrol i stedet for at skulle dirigeres af markedet. Vekselkurserne kan så ændres

i det omfang, landenes økonomiske udvikling kræver det. Det kan være opjustering af en valuta, hvis et land har en særlig stærk økonomi, eller en devaluering, hvis den har en svag økonomisk udvikling. Målet er, at landenes udenrigshandel er nogenlunde i balance, og at der løbende sker en tilpasning, så spekulanter ikke kan gennemføre aktioner mod enkelte landes valuter.

De eksisterende globale frihandelsaftaler, der i alt for høj grad har fokuseret på kapitalens frie bevægelighed, skal reformeres. Hensynet til beskæftigelse, til at bekæmpe skattekonkurrence mellem landene og kapitalflugt skal stå i centrum.

MANGE AF disse forslag vil stride imod den nuværende EU-lovgivning, som er blevet til under den nyliberalistiske epoke. Der må derfor arbejdes på tværs af Europa for et opgør med EU's liberalistiske grundlag. Samtidig er det afgørende, at Danmark beværer sin undtagelse over for euroen. Et dansk euromedlemskab under den nuværende EU-lovgivning er en ualmindelig skidt idé, da det yderligere vil svække vores muligheder for demokratisk regulering af økonomien.

Så vidt den finansielle sektor. Det er dog også nødvendigt at sætte ind over for den realøkonomiske krise, som vokser i omfang fra dag til dag.

For det første skal der sættes hurtigt og effektivt ind for at hjælpe de familier og små virksomheder, som rammes af krisen. Vi har foreslået, at boligejere, der rammes af krisen, skal kunne refinansiere deres lån i Nationalbanken til den ren-

te, der var gældende før krisen. Betingelsen skal dog være, at værdistigninger i boligen skal beskattes, når den realiseres. Tilsvarende foreslår vi, at boliger, der går på tvangsauktion, skal kunne overtages af staten, hvis de, der bor i ejendommen, vil blive boende som lejere. De små erhvervsdrivende, der har fået begrænset deres kreditmuligheder på grund af bankkrisen, bør også hjælpes f.eks. gennem en statslig kreditfacilitet.

Allervigtigst er det dog at bekæmpe den arbejdsløshed, som uvægerlig vil blive et af krisens resultater. For at modvirke arbejdsløshed skal staten afsætte penge til øget anlægsaktivitet i kommunerne og regionerne, samtidig med at driftsbudgetterne skal forbedres, så flere kan ansættes til pleje og omsorg. Og så skal det almene boligbyggeri kickstartes med omfattende byggeri af gode og billige boliger.

En større offentlig sektor vil ud over at skabe større tryghed gøre samfundet mere modstandsdygtigt over for nye kriser, fordi det offentlige ikke er afhængigt af private investeringer.

Men også fordelingspolitikken er et vigtigt værktøj for at sikre en sund økonomisk udvikling.

Den nyliberalistiske epoke har medført en stigende ulighed - også i Danmark. Lønningernes andel af samfundets velstand i de industrialiserede lande har for første gang siden Anden Verdenskrig været faldende eller stagnerende, mens profitterne er vokset. Denne udvikling har medført, at flere penge er blevet ført ind i spekulationen på bekostning af den almindelige efterspørgsel på varer og tjene-

nesteydelser. Den udvikling bør vendes. Et første skridt i den rigtige retning kunne være en skattereform, der flyttede beskatningen fra de laveste arbejdsindkomster til kapitalindkomster. Øget social retfærdighed er faktisk en del af løsningen på krisen.

Selv om der er tale om socialistisk inspirerede indgreb, er de ovenstående forslag ganske moderate og burde kunne samle både venstrefløjen og de socialdemokratiske partier. Og selv om vi i Enhedslisten gerne så en mere vidtgående socialistisk udvikling, er der ingen tvivl om, at selv disse moderate indgreb vil udgøre et vigtigt opgør med 25 års nyliberalistisk politik og således ændre styrkeforholdet mellem de private interesser og demokratiet - til fordel for sidstnævnte.

Der er dog ingen garanti for, at krisen vil føre til en demokratisk og socialistisk udvikling. Krisen kan ligesom tidligere tilfælde føre til nye liberalistiske eksperimenter, der skaber grobunden for den næste krise. Derfor bliver den kommende ideologiske debat afgørende. Vil politikerne beholde de ideologiske skyklapper på, som indtil nu har forhindret de nødvendige indgreb, eller vil de gøre op med den liberalistiske dogmatik og erkende, at fremtiden er for vigtig til at overlade til markedet og kapitalens frie bevægelighed.

FRANK AAEN
PELLE DRAGSTED

www.Har du kommentarer til Kroniken - gå ind på politiken.dk/debat/kroniker